

1. Nr inwentarza: 1056
2. Autor/rzy: Juliusz Słowacki
3. **Tytuł egzemplarza: Lilla Weneda**
4. Inne wersje tytułu (wg afisza): brak afisza
5. Tytuł oryginalny:
6. Autor przekładu:
7. Współpraca (autor adaptacji):
8. Słowa kluczowe:
9. Data, miejsce, rok wydania [druki]: oprac. dr Piotr Chmielowski, nakładem i drukiem księgarni Feliksa Westa, Brody 1906,
10. Data utworzenia egzemplarza teatralnego: 1909
11. Typ zasobu:
12. Oznaczenia, pieczęcie: -
13. Noty (obsada, skreślenia): skreślenia i notatki ołówkiem niebieskim, rysunek planu sceny, egzemplarz suflera, adnotacja „egzemplarz 1909 F. Siedlecki”,
14. Język: polski
15. Opis fizyczny: s. 117, 210 x 145 mm
16. Lokalizacja oryginału: Archiwum Artystyczne i Biblioteka Teatru im. J. Słowackiego w Krakowie
17. Prawa: domena publiczna
18. Inscenizacje powiązane:
 - a) Teatr, scena: Teatr Miejski w Krakowie, dyr. Ludwik Solski
 - b) Data/y premier/y: 23.01.1909
 - c) Reżyseria: Ludwik Solski
 - d) Scenografia/kostiumy: Franciszek Siedlecki
 - e) Autor muzyki: Władysław Żeleński
 - f) Obsada/y (według danych Encyklopedii teatru polskiego):
Lech – Waław Szymborski / Edmund Weychert
Gwinona – Faustyna Krysińska / Stanisława Wysocka

Lechon – Stanisław Stanisławski

Krak – Helena Czechowska / Janina Nowakowska

Arfon - ***

Derwid – Józef Sosnowski

Lilla Weneda – Irena Solska

Roza Weneda – Stanisława Wysocka / Zenobia Janczewska

Polelum – Marian Mariański

Lelum – Jerzy Leszczyński

Sygoń – [Maksymilian] Węgrzyn

Gryf – Józef Nowicki

Święty Gwalbert – Leon Stępowski

Śláz – Ludwik Solski

Goniec – Marcin Rydzewski

Harfiarze – Józef Węgrzyn, Edmund Weychert, Włodzimierz Kosiński, G. Stefański, Leonard Bończa, Włodzimierz Miarczyński, Bolesław Puchalski, Zenon Mastalski, Marcin Rydzewski, Kazimierz Brandt, Grzegorz Senowski, Leon Czechowski, Waclaw Judeyko, T. Lachowski

Wódz – Tadeusz Rojewski / Włodzimierz Miarczyński

Rycerz – Józef Żelawski / Stanisław Jarszewski

Dziewica – Janina Janiczówna

g) Identyfikacja ingerencji (autorzy ingerencji, rodzaj – np. suflerskie, reżyserskie, inspicjenta): egzemplarz opisany na okładce nazwiskiem Franciszka Siedleckiego, a zatem autora opracowania plastycznego, ale w prawym górnym rogu okładki skrót „Sufl.” – wskazujący, że jest to egzemplarz suflerski; w tekście liczne kreślenia, znaki inspicjenckie lub suflerskie, informacje o poszczególnych elementach przebiegu spektaklu, a także uwagi dotyczące dekoracji w systemie „draperyowym” i sugestie co do użycia elementów scenografii – wszystko niebieską kredką (tylko kilka znaków czerwoną), wyrazisty charakter pisma.

h) Opis powiązanych inscenizacji:

Inszenizacja *Lilli Wenedy* w roku 1909 zapoczątkowała cykl jubileuszowy przedstawień dramatów Słowackiego (w tym samym roku Teatr Miejski w Krakowie, również w związku z setną rocznicą urodzin poety, przyjął go za swego patrona). Premiera wyreżyserowana przez Ludwika Solskiego zachowała niemal zupełną wierność tekstowi (wycięto tylko kilka scena aktu piątego) i olśniła bogactwem inscenizacyjnym: kosztowne dekoracje i kostiumy zostały wykonane wg projektów Franciszka Siedleckiego z istic jubileuszowym rozmachem, unikając jednak typowego dla XIX-wiecznych realizacji

przeładowania (krytyk „Gazety Powszechnej” 1909 nr 22 pisał o „uproszczeniu i odrzuceniu całego balastu *gratów* teatralnych”). Opis dał recenzent „Krytyki” (Tadeusz Bezimienny, „Krytyka” 1909, t. II, s. 70): kostiumy Lechitów utrzymane były w ciemnych barwach, Wenedów – białe; wyznaczono też „dwa tereny ich działalności: górny Wenedów, dolny drużyny Lecha”, Chór harfiarzy w bieli świetnie kontrastował z ciemnym tłem; miękkość i subtelność linii malarskiej łagodziła może zbyt „siłę i grozę” dramatu, piękno dekoracji było jednak bezdyskusyjne. Jeden z recenzentów „Czasu” (nr 19) uznał to przedstawienie za „najbardziej artystyczne” spośród wszystkich krakowskich przedstawień tego dramatu. Rolę Ślaza zagrał Solski, Lillę Wenedę – jego żona, Irena Solska. Obie kreacje kobiece zapisały się trwale w historii teatru, podobnie zresztą jak Roza Weneda, która miała się stać jedną z „wizytówek” Stanisławy Wysockiej, doskonała i wykonywana przez nią jeszcze niejednokrotnie w przyszłości. Wysocka miała w tej roli dublerkę w osobie Zenobii Janczewskiej, ona zaś sama dublowała też Gwinonę, którą na premierze zagrała Faustyna Krysińska. Sądząc z opisów prasowych, obie te postacie grała Wysocka znacznie lepiej niż jej koleżanki (gdy na trzecim z kolei przedstawieniu zagrała Gwinonę, wniosła w tę postać „maestrię i głębokie uczucie”, oddając zarówno „złość i okrucieństwo” Gwinony, jak chwilowe „pozory miękkości kobiecej”, których brakowało Krysińskiej; zastępująca ją wówczas w roli Rozy Janczewska otrzymała bardzo niepochlebne komentarze, uznana za pomyłkę obsadową – „Czas” 1909 nr 242). Solska jako Lilla „wniosła się na wyżyny artyzmu, gdzie ustaje gra, zaczyna się wymowa bezpośrednia duszy” („Krytyka” 1909 t. II, s. 170). Pewne kontrowersje wzbudził Solski jako Ślaz – choć chwalony, winien był, zdaniem niektórych recenzentów, objąć słabo wykonaną przez Wacława Szymborskiego rolę Lecha, co pozwoliłoby wyróżnić niejednolity poziom aktorski całości (*m*, „Naprzód” 1909 nr 25). Na premierze dawało się odczuć zmęczenie zespołu, pracującego intensywnie nad przygotowaniem spektaklu, dlatego całość robiła tego wieczoru wrażenie nieco monotonne (odnosi się to do poszczególnych wykonawców ról głównych, ale i do chóru), nie „zarażała” publiczności poetyckim uniesieniem – słowem: „czegoś brakowało w całości” („Gazeta Powsz.” 1909 nr 22). Zdaje się, że ten klimat udzielił się również publiczności premierowej – Władysław Prokesch zwrócił uwagę na nadspodziewanie spokojne jej reakcje, choć przypisywał to raczej „podniesionemu nastrojowi ducha, który wykluczał objawy zanadto hałaśliwego uznania” („Nowa Reforma” 1909 nr 37).

Opracowanie: Agnieszka Marszałek

Opis merytoryczny do egzemplarza teatralnego zdigitalizowanego w ramach projektu digitalizacyjnego Cyfrowe Arcydzieła Teatru im. Juliusza Słowackiego w Krakowie ("CATS") - etap I, *Dofinansowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury w ramach zadania KULTURA CYFROWA 2021.*